

Aansprakelijkheid luchtballonvaarder voor stress-schade bij dieren

Kyvéli Bossenbroek en Afsoun Daoudi

Jaarlijks vinden in Nederland ongeveer 9.000 luchtballonvaarten plaats.¹ Voor inzittenden is dit een geweldige belevenis. Voor toeschouwers een prachtig gezicht. Echter, voor eigenaren van dieren ligt dit anders. Veel dieren schrikken van een voorwerp dat boven hen beweegt. Bovendien zijn dieren gevoelig voor harde geluiden. Het (laag) overvliegen en het plotseling landen in een weiland kan dan ook leiden tot stress-schade bij dieren. De Rechtbank Midden-Nederland oordeelde recent dat landen in een weiland zonder toestemming van de eigenaar onrechtmatig is. De schade ontstaan als gevolg hiervan komt voor rekening van de luchtballonvaarder.² In dit artikel lichten we deze uitspraak toe en plaatsen we deze in een breder kader.

Hoe werkt luchtballonvaart?

Ballonvaart is de oudste vorm van (personen-)vervoer door de lucht. Op 21 november 1783 vond de eerste bemande vrije luchtballonvaart plaats. De luchtballon steeg op vlakbij Bois de Boulogne.³ Een luchtballon vliegt door gebruik te maken van branders. Hiermee wordt de lucht in de ballon verwarmd waardoor de dichtheid van de lucht afneemt. De luchtballon stijgt op door de

opwaartse kracht die ontstaat wanneer de dichtheid van de lucht in de ballon lager is dan de dichtheid van de lucht in de atmosfeer. De wind zorgt voor de voortbeweging en bepaalt dus ook de vluchtrichting. De luchtballonvaarder kan alleen invloed uitoefenen op de stijgende en dalende bewegingen en de rotatie. Dit betekent dat een luchtballon niet bestuurbaar is. Een luchtballonvaarder kan in de regel dus ook de landingslocatie slechts zeer beperkt bepalen. Voor de uitvoering van een ballonvaart zijn weerscondities dan ook van essentieel belang.⁴

Rechtspraak

De rechtspraak voor stress-schade bij dieren door luchtballonnen is beperkt. De Rechtbank Amsterdam oordeelde in 1991 dat schade aan opgeschrikt vee, veroorzaakt door de landing van een luchtballon op grond van een ongeschreven zorgvuldigheidsnorm voor rekening komt van de luchtballonvaarder. Dat is ook het geval wanneer de landingspoging is ingezet vanwege veranderde weersomstandigheden en de veiligheid van de passagiers.⁵ De Rechtbank Rotterdam oordeelde in 2011 dat het landen van een luchtballon op een naburig perceel een schending van een veiligheidsnorm is en dat de luchtballonvaarder aansprakelijk is voor de daardoor geleden schade. De omstandigheid dat sprake was van wijzigende windstromen komt krachtens de in het verkeer

¹ P. Leemans, 'Aansprakelijkheidsregime bij schade door een heteluchtballon', VR 2017, 63.

² Rechtbank Midden-Nederland 13 februari 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:514.

³ P. Leemans, 'Aansprakelijkheidsregime bij schade door een heteluchtballon', VR 2017, 63.

⁴ Zie https://willemwever.kro-ncrv.nl/vraag_antwoord/de-maatschappij/hoe-werkt-een-luchtballon en zie ook <https://nl.wikipedia.org/wiki/Luchtballon>.

⁵ Rechtbank Amsterdam 10 april 1991, ECLI:NL:RBAMS:1991:AJ5925.

geldende opvattingen voor rekening van de ballonvaarder.⁶

De Rechtbank Oost-Brabant oordeelde in 2018 dat het over een perceel varen op lage hoogte (50 meter) met de hoofdbranders in gebruik, onrechtmatig kan zijn.⁷ Dit kan volgens de rechtbank een inbreuk op het eigendomsrecht van de landeigenaar zijn. De rechtbank voegt daaraan toe dat ook sprake kan zijn van een schending van een ongeschreven zorgvuldigheidsnorm.

Aansprakelijkheid tijdens landen

In de recente uitspraak van de Rechtbank Midden-Nederland ging het om het volgende. Op 5 augustus 2014 kwam een grote luchtballon met veertien passagiers terecht in een weiland waarin paarden liepen. Het landen had veel voeten in aarde. Het was noodzakelijk om tijdens de landing nogmaals op te stijgen om een betere landingspositie te vinden. Hierdoor ontstond veel herrie van de gasbranders. Daarnaast trok dit veel mensen naar het weiland. Door de herrie en drukte, raakten de paarden in het weiland van streek. Een van de paarden raakte kreupel en een springpaard raakte dusdanig getraumatiseerd dat het moest worden geëuthanaseerd.

De rechtbank stelt vast dat de luchtballon is geland zonder toestemming van de eigenaar van het weiland en oordeelt dat dit een inbreuk is op het eigendomsrecht van de eigenaar.⁸ Het eigendomsrecht is een exclusief recht. De eigenaar heeft met uitsluiting van ieder ander het recht om van die grond gebruik te maken.

⁶ Rechtbank Rotterdam 7 september 2011, ECLI:NL:RBROT:BT2467.

⁷ Rechtbank Oost-Brabant 12 september 2018, ECLI:NL:RBOBR:2018:4413.

⁸ Artikel 5:1 BW.

Vervolgens onderzoekt de rechtbank of sprake kan zijn van een rechtvaardigingsgrond die maakt dat de inbreuk op het eigendomsrecht van de weilandeigenaar en de schending van de zorgvuldigheidsnorm toch niet onrechtmatig is jegens hem. De rechtbank sluit hiervoor aan bij artikel 6:162 lid 2 BW.

De luchtballonvaarder deed in dat verband een beroep op artikel 14 van de Luchtvaartwet⁹ en artikel 2.4 van de Gedragscode Ballonvaart¹⁰. Uit artikel 2.4 Gedragscode Ballonvaart volgt dat een luchtballon overal mag landen. Op grond van artikel 14 Luchtvaartwet is een luchtballon ontheven van de verplichting te landen op een vliegveld. Op basis hiervan stelde de ballonvaarder dat het dus niet verboden was om in het weiland te landen. De rechtbank oordeelt dat dat niet wegneemt dat voor het landen op andermans terrein wel toestemming van de eigenaar vereist is. Vervolgens benadrukt de rechtbank dat de Gedragscode Ballonvaart niet boven de wet gaat. In dit geval gaat deze Gedragscode dus niet boven het eigendomsrecht zoals bepaald in artikel 5:1 BW. De Gedragscode Ballonvaart is geen vrijbrief om de grond van iemand, die daar geen toestemming voor geeft, te gebruiken.

Daarnaast betoogde de luchtballonvaarder dat sprake was van een rechtvaardigingsgrond omdat een luchtballon niet te sturen is. Ook dat verweer wijst de rechtbank af. Iedere luchtballonvaarder brengt zichzelf immers in deze positie. De overmacht of noodtoestand zou daarom door de luchtballonvaarder zelf worden veroorzaakt en komt voor zijn risico, aldus de rechtbank.

⁹ Hiervoor geldt nu de vergelijkbare regeling in de artikelen 8.1a lid 1 en 8a.50 lid 1 van de Wet Luchtvaart.
¹⁰ <http://www.chapelure.be/CovenantLTO.pdf>.

Samenvattend

Een luchtballon is zeer beperkt bestuurbaar en afhankelijk van de wind. Dat komt volgens de

Rechtbank Midden-Nederland voor risico van luchtballonvaarders. Zij kunnen aansprakelijk zijn voor stress-schade bij dieren wanneer zij onrechtmatig landen of overvaren.

Zaken helder maken.

Kyvéli Bossenbroek

Advocaat | Associate

bossenbroek@vantraa.nl

Afsoun Daoudi

Paralegal

daoudi@vantraa.nl

Van Traa Advocaten N.V.

Minervahuis II

3011 JP Rotterdam

Meent 94

Tel. +31 10 413 7000

www.vantraa.nl

info@vantraa.nl